

Arzénový kyz, který někteří nazývají kočičím stříbrem, je bělavý a třpytí se ve cvitru, je prchavý jako černé blejno, nepůsobí škodu a rád se na něm láme dobrý cvitr jako ve žluté, bílé či načervenalé dřevě.

Mathesius (Sarepta)

Smolinec, uran, radium

Počátkem čtyřicátých let 19. století opět postihla Krušné hory velká bída a stále vzrůstající nezaměstnanost, což donutilo politické orgány jáchymovského okresu uvést do provozu státní průmyslový podnik, který by trvale zaměstnával zejména manželky horníků a důlních úředníků. Roku 1856 byla započata výstavba státní továrny na tabák v Zeileisenově dolině (k. k. Tabakfabrik nazývaná též k. k. Zigarrenfabrik), která stojí dodnes na ulici K lanovce, v dolní části města Jáchymova. V červenci roku 1860 byla továrna dokončena a postupně zaměstnávala až 2 000 pracovníků.

Během 40. let 19. století ale dochází ve světě v důsledku konjunktury výroby uranových barev k prudkému vzestupu cen smolince. Do popředí zájmu se tak náhle dostává zvláštní smolně lesklá černá uranová ruda, která byla v Jáchymově těžena a vyhazována na haldy nepochybně již od 16. století (viz úvodní citát ze Sarepty – černé blejno).

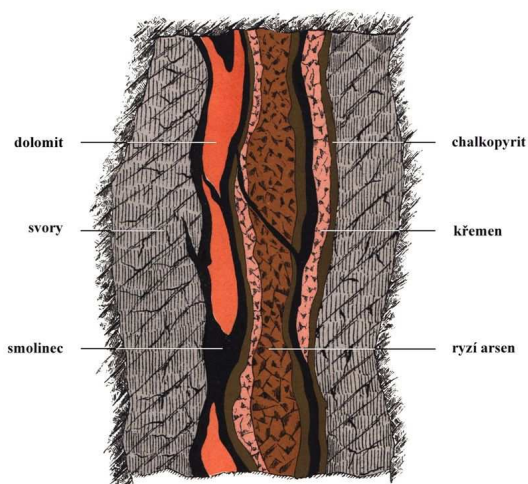
Smolinec byl původně považován za zinkovou rudu a označován jako blejno smolné (Pechblende), poněvadž přinášel horníkům smůlu. Tam, kde se v dolech vyskytl, se totiž vytratila ruda stříbrná. Jáchymovské doly byly opět zachráněny před zánikem, ale ostatní krušnohorská ložiska toto štěstí neměla. Během 18. století byl v Čechách sice zjištěn smolinec ještě u Kynšperku (1762) a u Božího Daru (1793, znovu 1808), později i v Abertamech (1831), ale nikoli v ekonomicky těžitelném množství.

Jako první na světě uvádí popis smolince z Jáchymova Brückmann r. 1727 slovy: „... schwartz Bech-Ertz, So Silber, Kupfer und Blei hält“ a r. 1730 zcela konkrétně „... černá smolná ruda, která má něco stříbra, mědi a olova a při tom obsahuje i kobalt, se vyskytuje na Vysoké jedli (Hohe Tanne; tj. šachty v bezprostřední blízkosti dnešního Dolu Svornost) vedle červenorudku (tj. proustitu, ušlechtilé stříbrné rudy) na zvláštním odžilku“. K zinkovým rudám nadále řadili smolné blejno i J. G. Wallerius (1747) a F. L. Cancrinius, který r. 1767 popsal z Johanngeorgenstadtu „... hnědé a černé blejno obsahující zinek, z nichž černé se nazývá Pechblende“. Jiný pohled na složení naznačuje Bornův název „pseudogallena nigra compacta“ pro smolinec z Vysoké jedle. A. G. Werner i D. L. G. Karsten pokládali smolinec za železnou rudu, jinými byl pokládán za rudu wolframovou.

Po opadnutí zájmu o uranové barvy na sklonku 19. století bylo francouzským fyzikem H. Becquerelem (1896) objeveno záření, vysílané radioaktivními látkami, a v r. 1898 izolova-

bývalá „tabáková“ továrna (2004)

čelba žíly Hildebrand se smolincem
(štolové patro šachty Svornost)
(stav 21. 3. 1895, kreslil Babánek)

la paní M. Skłodowská-Curie s manželem Pierem a kolegou G. Bémontem nový chemický prvek – radium, a to ze zbytků jáchymovských uranových rud, které byly po vyloužení uranu vyváženy jako nepotřebné na odvaly. Končí první uranová éra jáchymovských dolů a začíná jejich další slavné období, trvající až do roku 1938, a to získávání radia ze zdejších uranových rud.

žíla černého smolince
(Jáchymov-Vysoká jedle, 1992)

proustit (červenorudek) – typická jáchymovská Ag-ruda
(Jáchymov-Svornost, 1976)

Dne 1. října 1938 byly jáchymovské doly obsazeny Němci a převzaty od Československého státu do správy tzv. Jáchymovskou důlní společností (Joachimsthaler Bergbau-Gesellschaft, Berlin).

Osvobození roku 1945 a bezprecedentní obsazení jáchymovských uranových dolů sovětskými vojáky předznamenalo pozdější vliv rudých dresů na dění v celé republice. Napětí mezi bývalými válečnými spojenci zesílilo, spadla „železná opona“. Vzhledem ke konfrontačnímu ovzduší, které panovalo mezi oběma supervelmocemi (USA-SSSR), byl po několik desetiletí, v duchu horečných závodů ve zbrojení, obětován hospodářský rozvoj jak samotného Sovětského svazu, tak i celého socialistického bloku, Československo nevyjímaje.

vstupní portál štoly Vysoká jedle (Hohe Tanne)
(pochopitelně upravený a náležitě zabezpečený proti útěku vězňů za uranové éry)
(2008)